

ЕВРОПЕЙСКИ ПРАКТИКИ В БОРБАТА С ФУТБОЛНОТО ХУЛИГАНСТВО

Мария Костова¹

Футболът е завладяваща игра, която обсебва мислите и емоциите на милиони. В това число влизат не само професионални играчи и любители, но и в пъти повечето фенове. Родината на съвременния футбол е Англия, където през средата на XIX век се учредява първата футболна асоциация, давайки тласък, както на положителните страни на играта, така и на множеството негативни явления, свързани с нея.

В началото на 60-те години на XX век страната е залята от насилие, безредици, расизъм, шумни скандали, брутални побоища и дори смъртни случаи по стадионите и улиците. Това поведение, известно днес като футболно хулиганство, надхвърля границите на Англия и края на 70-те, началото на 80-те години се превръща в общоевропейски проблем. Почти ежегодно по световните стадиони се случват нещастия. Тези размирни години налагат отчаяна нужда от радикални действия срещу надигащата се заплаха от хулигански прояви. Английските клубове получават забрана от УЕФА за неограничено време да участват в европейски турнири, въвеждат се нови мерки за сигурност по стадионите – всички стадиони от Висшата лига да са задължително само със седящи места, изграждат се редица нови съоръжения, не само в Англия, но и из цяла Европа.²

Наред с тези организационни мерки се приемат и редица парламентарни актове насочени към противодействие на размириците.³ Със Закона за спортните състезания от 1985 г. се определя наказуемите с глоба нарушения. Това са притежаване на алкохол, пияно състояние, предизвикване или разрешаване носенето на алкохол във влакове и превозни средства с капацитет девет или повече места, като в превозното средство в момента трябва да се возят двама или повече пътника до или от "обозначено спортно състезание" (главно състезания на клубове от Футболната лига и международни състезания, тук не влизат автобусите и влаковете с нормално разписание). Полицай, който в достатъчна степен има основание да смята, че се извършва или е било извършено съответното нарушение, може да спре превозното средство или влака и да претърси него или подозирания нарушител. Пияното състояние, притежаването на алкохол или фойерверки (освен ако не се докаже законно право) и сходни предмети в пространството за зрители два часа преди, по време на или един час след състезанието или при влизане, също се считат за нарушения. Съгласно Закона за обществения ред от 1986 г.⁴ на лицата, осъдени за горните свързани с алкохол нарушения или за нарушения, извършени на

¹ Студент в програма „Право”, НБУ.

² <http://infocenter.bnt.bg>

³ <http://www.ciela.net/>

⁴ The Public Order Act 1986

футболното игрище, може да им бъде наложена забрана от съда да посещават футболни мачове. Още няколко закона действат в тази насока във Англия: допускането до определен футболен мач се контролира от Закона за футболните зрители от 1989 г. и подлежи на контрол за нарушаване на обществения ред съгласно Закона за футбола (Нарушения) от 1991 г.

Законът за футболните зрители от 1989 г.⁵ дава възможност да се издават ограничителни заповеди на лица, признати за виновни за престъпления, свързани с футболно хулиганство в Англия, Уелс и в чужбина. Такава ограничителна заповед налага на лицата да се явят в полицейско управление за регистриране в случаите на предварително посочени футболни мачове извън Англия и Уелс. Предназначението на тази правна норма е да предотврати пътуването на футболните хулигани за мачове зад граница.

Обобщено, нарушенията, по отношение на които може да се издадат ограничителни заповеди, се делят в две категории – насилие или безредици. Това са:

- Нарушенията, които се извършват във или в съседство на футболни стадиони, през периода от два часа преди самия мач да започне, до един час, след като завърши, или
- Нарушенията, които се извършват по време на пътуването към или от футболните мачове

Тук се визират и така наречените футболни агитки (football firms)⁶ – организирана банда от поддръжници на определен футболен отбор, която влиза в бове с агитки на противни клубове. Побоищата се случват предимно далеч от футболните игрища, за да се затрудни полицията и пазителите на реда като цяло да се намесят. В редица страни насилието на агитките измести по-неорганизираните прояви на насилие около спортните мероприятия, въпреки това и двете форми на нарушаване на обществения ред се класифицират като хулиганство.⁷

Чл. 3 на Закона за футбола (Нарушения) от 1991 г.⁸ криминализира участието на лицата в неприлични или расистки песни, подвиквания, лозунги. Докато някои агитки на футболни клубове, особено в Южна и Източна Европа, се свързват директно с крайно десни политически убеждения или расизъм, други агитки се идентифицират с леви или антирасистки схващания. Това показва, че политическата ориентация на дадена агитка не е определящ фактор за всички поддръжници.

⁵ The Football Spectators Act 1989

⁶ <http://www.spiritus-temporis.com/>

⁷ <http://www.wikipedia.org/>

⁸ The Football (Offences) Act 1991

Чл. 166 от Закона за наказателното правосъдие и обществения ред от 1994 г.⁹ криминализира купуването на билети с цел препродажбата им на завишена цена по отношение на билети за футболни мачове в Англия и Уелс.

С течение на годините английското законодателство успява да намали проявите на футболно хулиганство по стадионите.¹⁰ Все още се срещат изолирани случаи, но като цяло размириците, свързани по някакъв начин с футбола, са предимно на отдалечени от стадионите улици или барове. Повечето пъти това става и извън часовия интервал предвиден в правната норма (два часа преди мача да започне, до един час, след като завърши) и отговорните лица (размирниците) не всеки път присъстват на самия мач. Насилито по мачовете извън страната, което може да се разпростре няколко дни преди или след самото събитие, също така не се покрива адекватно от правното законодателство. В резултат на това, съдилищата често нямат правомощията да издадат ограничителни заповеди на осъдените за футболно хулиганство.

Нуждата от полъване на липсите в закона и неуредените правни хипотези наложи приемането на Закона за футбола (Нарушения и Безредици) от 1999 г.¹¹ Законът има три главни цели. Първо, да разшири обхвата на случаите, при които съдът може да наложи ограничителни заповеди (football banning orders) по законите от 1986 г. и 1989 г. (Закона за обществения ред и Закона за футболните зрители). Второ, цели да повиши ефективността на тези предписания. Трето, законът разширява обхвата на престъпленията купуване на билети с цел препродажбата им на завишена цена и скандиране на неприлични или расистки лозунги.

През юни 2000 година на финала на Европейското първенство по футбол, провеждащо се в Белгия и Холандия, английски футболни фенове взеха участие в редица актове на безредици и нарушаване обществения ред. Това доведе до приемане на Закона за футбола (Безредици) от 2000 г.¹² Законът съдържа допълнителни мерки за борба с футболното хулиганство в четири главни насоки:

- Предвижда се синхронизиране на вътрешното и международното законодателство по отношение на ограничителните мерки (football banning orders)
- Позволява се на даден съд в Англия (Magistrates' court) да налага забрана за посещаване на предварително определени мачове, в случаите когато тази забрана би помогнала да се избегне насилие и безредици по време или във връзка с футболните мачове

⁹ The Criminal Justice and Public Order Act 1994

¹⁰ <http://www.opsi.gov.uk/>

¹¹ The Football (Offences and Disorder) Act 1999

¹² The Football (Disorder) Act 2000

- Задължително отнемане на задгранични паспорти (освен при някои дадени условия) в случаите на наложени международни забрани за посещаване на предварително определени мачове
- Позволява се на полицаи (при определени условия) да задължат дадено лице да се яви пред съда (Magistrates' court) в рамките на 24 часа, в отговор на своята жалба срещу наложената му забрана, за да се попречи на това лице междуременно да напусне Англия и Уелс

Този закон търпи редица критики предимно от симпатизанти на левите партии.¹³ Твърди се, че се разклащат основите на гражданските права и че се преобръща презумпцията за невинност до доказване на противното. В отговор на негативния отзвук, правителството се съгласи да включи клауза, ограничаваща действието на закона в рамките на две години (sunset clause), освен ако не бъде подновен. В последствие през 2002 година действието на закона е удължено с още 5 години чрез Закона за изменение и допълнение на Закона за футбола (Безредици) 2002 г.¹⁴

Статистиките от последните години показват различни тенденции.¹⁵ За футболния сезон 2007-2008 се наблюдава следното:

- Общата посещаемост на мачовете в Англия и Уелс се покачва с 1% до повече от 37 милиона зрители
- Общият брой на арестуваните във връзка с всички международни и национални футболни мачове, в които участват английски или уелски отбори е 3 842 – със 109 ареста повече (около 0.01% от всички зрители). За последните 4 години се наблюдава най-нисък брой на арести, свързани с футболните мачове от началото на статистиките
- Проявите на насилие са 373 от общия брой на арестите – с 33 повече от предишния сезон
- 40.5% от 3 842 ареста за пресъпления, извършени в рамките на самия стадион и 59.5% – за престъпления на други места
- Средно се извършват по 1.21 ареста на мач (вън и извън стадионите)
- На 78% от футболните срещи са направени 1 или по-малко ареста и на 67% – не са направени арести
- Арестите за расистки скандирания са спаднали с 47% до 23 ареста

¹³ <http://www.wsws.org/>

¹⁴ The Football (Disorder) (Amendment) Act 2002

¹⁵ <http://www.homeoffice.gov.uk>

- Арестите за хвърляне на бомбички са спаднали с 23% до 67 ареста
- На 41% от всички мачове не са присъствали полицаи
- Повече от 120 000 английски запалянковци са пътували зад граница за Шампионската лига и Купата на УЕФА, което е довело до 25 ареста, от които само 1 за насилие
- Общият брой на забраните за посещаване на футболни мачове е спаднал с 1% от 3 203 (9. Август 2007) на 3 172 (30. Октомври 2008). Тези забрани са за ограничен срок, което означава, че за периода са издадени 1 048 нови забрани.
- Полицията определя 2 000 души (94%), чиито забрани са изтекли през периода, като лица, които вече не представляват риск за футболните мачове

Таблица 1: Арести по местонахождение – в и извън стадиона за всички мачове в Англия и Уелс и всички международни футболни срещи

Видове престъпления											
Сезон 2007 – 2008	Насилие	Безредици	Хвърляне на бомби	Расистко скандиране	Свързани с алкохол	Незаконна продажба на билети	Притежание на оръжие	Нарушение на забрани	Имуществени престъпления	Други свързани с футбола	ОБЩО:
В стадиона	121	561	62	20	534	0	6	19	25	207	1555
ИЗВЪН стадиона	252	1094	5	3	691	80	40	61	41	20	2287
ОБЩО:	373	1655	67	23	1225	80	46	80	66	227	3842

Таблица 2: Тенденция при мястото на арестите

СЕЗОН	арести В стадиона	арести ИЗВЪН стадиона
2007 – 2008	40.5%	59.5%
2006 – 2007	44.4%	55.6%
2005 – 2006	49.8%	50.2%
2004 – 2005	42.3%	57.7%

С течение на годините Англия не успя да се справи напълно с феномена, наречен футболно хулиганство, но чрез стриктно законодателство и повсеместното му прилагане,

ограничи проявите му със значителен успех. Това се касае предимно за актове на насилие и нарушаване на обществения ред, по време или по повод на футболни срещи на територията на страната, но се наблюдава и значителен спад на противообществени прояви на английски запалянковци извън границите на Обединеното Кралство.

В България ситуацията е доста по-различна. Терминът „футболно хулиганство” не е изведен изрично като престъпление по българското национално законодателство. Но липсата на изрична правна норма не оставя явлението без правна регулация. Понятието включва различни по вид деяния, които могат да се класифицират по разнообразен начин. Правно релевантни от тях са – противообществени прояви на малолетни и непълнолетни, административни нарушения, престъпления против личността, престъпления против правата на гражданите, престъпления против собствеността, престъпления против реда и общественото спокойствие, общоопасни престъпления. Всички те попадат под санкцията на националното законодателство.

Хулиганството е престъпление, криминализирано от Наказателния кодекс. В чл. 325, НК се предвижда наказание за всеки, „който извърши непристойни действия, грубо нарушаващи обществения ред и изразяващи явно неуважение към обществото”. От разпоредбите на правната норма се извежда общия характер на субекта на престъплението хулиганство – това е всяко наказателноотговорно лице.

Обект на престъплението хулиганство са обществените отношения, свързани с реда, установен в страната, и общественото спокойствие. От обективна страна, престъплението може да бъде извършено само и единството чрез действие. Изразът, който законодателят е използвал за характеризиране на изпълнителното деяние „извършване непристойни действия”, е поставен в множествено число, не за да се заяви необходимост извършените действия да са поне две на брой, а за да се посочи възможното разнообразие на самите действия. Оттук следва, че дори едно единствено действие да е налице, то ще съставлява престъпление, стига да е „непристойно” по своя характер.¹⁶ Непристойни са всички действия, които са неприлични, безсрамни, изразяващи се в ругатни, буйство, невъзпитаност и други прояви, скандализиращи обществото. Престъплението хулиганство е резултатно. Престъпният му резултат е грубото нарушаване на обществения ред. Под грубо нарушение на обществения ред се разбира, че деецът чрез действията си изразява брутална демонстрация против установения ред, нарушава важни държавни, обществени или лични интереси или съществено засяга нормите на нравствеността. Възможно е извършените непристойни действия от дееца да бъдат на необществено място и без очевидци, но те задължително трябва да бъдат обективно годни да

¹⁶ Антон Гиргинов – Наказателно право на Република България. Особена част”

станат достояние на обществеността, да се възприемат от неограничен кръг хора, които своеобразно да се „възмутят“ от тях.

От субективна страна, формата на вината на пресъплението е умисъл. Умисълът може да бъде както пряк, така и евентуален – деецът съзнава, че грубо нарушава обществения ред и иска или се примирява с това. Характерен е и един специален субективен признак на дееца – хулиганският мотив. Хулиганските подбуди се изразяват в „явно неуважение към обществото“ – демонстративно и пренебрежително отношение към установения обществен ред и към спокойствието на обществото, към нормалния и необезпокояван живот на гражданите и на обществото като цяло. Под обществен ред съдебната практика визира установените в държавата обществени отношения, основани на нанравствеността и определящи поведението на хората в процеса на обществения живот. Според проф. Ненов, това са условията на спокойно съществуване на гражданите, изразени в обществените отношения, съобразени с правилата на морала. За да е налице пресъпление хулиганство по чл. 325, НК, е необходимо кумулативното присъствие на пресъпен резултат (грубото нарушаване на обществения ред) и специален мотив (явното неуважение към обществото).

Наказанието за пресъплението хулиганство по общия състав е лишаване от свобода до две години или пробация, както и едновременно с това – обществено порицание.

Квалифицирани състави на престъплението хулиганство са следните:

1. когато деянието е съпроводено със съпротива срещу орган на властта или представител на обществеността, изпълняващ задължения по опазване на обществения ред. Наказанието е лишаване от свобода до пет години
2. когато деянието се отличава с изключителен цинизъм (когато хулиганските действия са особено нагли и безсрамни, грубо нарушават нравствените принципи и чувствана гражданите). Наказанието е лишаване от свобода до пет години
3. когато деянието се отличава с изключителна дързост (когато в много груба форма се засягат интересите на обществото или на личността и упорито не се прекратяват хулиганските действия, с тях се скандализира обществото, изразяват грубо нахалство или тежко оскърбление). Наказанието е лишаване от свобода до пет години
4. при повторност по смисъла на чл. 28, НК. Наказанието при повторност по общия състав е лишаване от свобода до три години, а по квалифицираните състави – лишаване от свобода от една до пет години.
5. при опасен рецидив по смисъла на 29, НК. Наказанието е лишаване от свобода от една до шест години.

Практиката на ВКС сочи няколко категории или форми на хулигански действия:

- на обществени места
- свързани с посегателства върху личността
- насочени против морала
- свързани с унищожаване или повреждане на имущество
- които създават тревожна обстановка
- които могат да внесат смут в обществото

Съдебната практика налага и доста изводи относно престъплението хулиганство. С хулиганските действия по чл. 325, НК могат да се осъществят и други престъпления при идеална съвкупност (с едно деяние деецът извършва две или повече престъпления). Това е възможно в случаите на унищожаване или повреждане на чужда вещ, телесна повреда, обида, но не и при убийство. В този случай се намираме в хипотезата на убийство по хулигански подбуди (чл. 116, ал. 1, т. 11, НК), което поглъща хулиганството. Няма пречка да се осъществят обаче в хипотезата на реална съвкупност.

Разграничителните критерии между дребното хулиганство и престъплението хулиганство се изразяват в степента на обществената опасност на деянията, посочени в чл. 1, ал. 2 УБДХ и чл. 325, ал. 1 НК. Дребното хулиганство е административно нарушение с по-ниска степен на обществена опасност. Разграничението трябва да се извършва на основата на конкретна оценка на всяко деяние, на обективните му и субективни признаци с оглед на неговата обществена опасност.

Дребно хулиганство по смисъла на УБДХ е непристойна проява, изразена в употреба на ругатни, псувни или други неприлични изрази на публично място пред повече хора, в оскърбително отношение и държане към гражданите, към органите на властта или на обществеността или в скарване, сбиване или други подобни действия, с които се нарушава общественият ред и спокойствие, но поради своята по-ниска степен на обществена опасност не представлява престъпление по чл. 325 от Наказателния кодекс. Субект на административното нарушение дребно хулиганство по УБДХ е лице, навършило 16 години.

С Указа за борба с дребното хулиганство са установени санкциите, които могат да се налагат на извършителите на дребно хулиганство, и редът, по който ще се осъществи. В него изрично е посочено, че дребното хулиганство не съставлява престъпление и се наказва с административно наказание. Освен това осъденото лице не се счита за осъждано и решението не се вписва в бюрото за съдимост. По силата на чл. 4 НПК никой не може да бъде осъден повторно за престъпление, по което има влязла в сила присъда, ако не е отменена по

предвидения в закона ред. Следователно Указът за борба с дребното хулиганство има предвид хулиганството, което не е престъпление по смисъла на закона, очевидно постановеното по реда, предвиден в указа, решение няма силата на пресъдено нещо по чл. 4 НПК. То не е и не може да бъде пречка за съденето на виновния от наказателния съд, щом извършеното от него деяние съдържа признаците на престъплението хулиганств. Обстоятелството, че на виновния е наложено вече административно наказание за това деяние, може да се вземе под внимание от наказателния съд при определяне на наказанието.

Решенията на районните съдилища, постановени по УБДХ, не могат да се изменяват или отменяват от състава, който ги е постановил или от друг състав на същия районен съд. Изтърпяното наказание "задържане в поделенията на МВР", наложено за административно нарушение по УБДХ се приспада по чл. 59, ал. 1 НК, ако се установи, че същото деяние е престъпление по чл. 325 НК и на дееца се наложи наказание лишаване от свобода.

Друг акт, който действа в областта на хулиганството е Европейска конвенция за насилието и лошото поведение на зрители при спортни прояви и в частност футболни срещи, която вмени отговорност на организаторите за сигурността на стадионите. Стадионите трябва отговарят на изискванията за защита и сигурност. Конвенцията препоръчва редица мерки: задължителна охрана на стадиона и подстъпите към него, разделянето на запалняковците на двата отбора, контрол върху продажбата на билети, ограничаване внасянето на алкохол, засилване на пропускателния режим. Съществуват и редица мерки за превенция на футболното хулиганство: установяване на контакт с клубовете на отборите и техните лидери; среща с лидерите и адекватни медийни стратегии; възлагане на домакините отговорност за сигурността на стадиона; подобряване организацията на охраната; определяне на отговорник и придружител на феновете; прилагане на законодателството срещу спортното хулиганство; съпровождане на запалняковците към спортните помещения.

До 2004 година повечето случаи на актовете на футболно хулиганство в България се квалифицираха по УБДХ. С приемането на специален закон, Указът спря да се прилага за извършени прояви на спортно хулиганство при провеждането на спортно мероприятие.

Законът за опазване на обществения ред при провеждане на спортни мероприятия урежда мерките за опазване на обществения ред, както и мерките срещу противообществени прояви, извършени при провеждането на спортни мероприятия. Законът се прилага и по отношение на български граждани, извършили нарушения в чужбина, за които не им е наложено наказание. Законът цели опазване на обществения ред при провеждането на спортни мероприятия; предотвратяване, преустановяване, разкриване и наказване на противообществени прояви; установяване на причините и условията за извършване на

противообществени прояви; осигуряване на сътрудничество между държавните органи и обществените организации за предотвратяване на всички форми на противообществени прояви при провеждането на спортни мероприятия; осигуряване на взаимодействие и координация между държавните органи и чуждестранни или международни полицейски служби във връзка с организирането и провеждането на спортни мероприятия.

Противообществена проява (спортно хулиганство) по смисъла на Закона за опазване на обществения ред при провеждане на спортни мероприятия е непристойна проява, изразяваща се в отправяне на ругатни и други неприлични изрази и жестове, които са особено вулгарни, предизвикване или участие в сбивания, нахлуване на спортния терен, унищожаване или повреждане на чуждо имущество, използване на забранени предмети, отказ да се изпълнят разпорежданията на отговорните за спортната проява лица или на полицейските органи, или друга подобна проява, нарушаваща обществения ред, която не съставлява престъпление по смисъла на Наказателния кодекс, и е извършена умишлено в спортния обект или в зоната около него преди, по време и непосредствено след спортното мероприятие, както и на отиване или на връщане от спортния обект във връзка със спортното мероприятие.

Субекти на спортното хулиганство по този закон са лицата, които са навършили 16 години и са могли да разбират свойството и значението на извършеното нарушение и да ръководят постъпките си. Прямо малолетни и непълнолетни до 16-годишна възраст, извършили противообществени прояви (спортно хулиганство) по Закона за опазване на обществения ред при провеждане на спортни мероприятия, се прилагат възпитателните мерки, предвидени в Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

Макар сравнително нов, Законът за опазване на обществения ред при провеждане на спортни мероприятия претърпя множество промени. Поредица актове на изпълнителната власт допълват и разширява законодателството. Те налагат специфичен механизъм за овладяване и контрол на футболното хулиганство: Наредба за сигурността на спортните обекти и мерките срещу насилието и лошото поведение на зрители преди, по време и след провеждане на спортни прояви, организирани на стадиони и в спортни зали, Правилник за организацията и дейността на националния информационен център за опазване на обществения ред при провеждането на спортни мероприятия, Наредба № 2 за противопожарните строително-технически норми, Инструкция за реда на действие на полицейските органи при задържането на лица в структурните звена на МВР, за оборудването на местата за настаняване на задържани лица и реда в тях, Наредба за обществения ред и опазването на общинските имоти на територията на Столична голяма община, Заповед на министъра на вътрешните работи относно

създаване на работна група “Спорт и хулиганство” за противодействие на футболното хулиганство и негативни прояви по време на спортни мероприятия и др.

Проявите на спортно хулиганство по смисъла на Закона за опазване на обществения ред при провеждане на спортни мероприятия се установяват с акт съставен от органите на полицията. За доказателства могат да бъдат използвани фото или видеозаписи. Началниците на РПУ могат да задържат до 24 часа футболните хулигани, за да не се укрият. Съставените актове се предават за решаване от районния съд. Районният съдия еднолично разглежда делото и постановява решение с което може да се наложи наказание, принудителна административна мярка на нарушителя или да го оправдае. Решението е окончателно. За спортно хулиганство се налагат следните административни наказания:

- задържане в поделенията на МВР до 25 денонощия
- глоба от 200 до 2000 лв.
- когато противообществената проява е извършена от лица, поставени под запрещение, на техните родители, съответно настойници или попечители, се налага безвъзмезден труд в полза на обществото от 40 до 160 часа или глоба от 50 до 1000 лв – тази мярка се изпълнява от кмета на населеното място

Могат да бъдат налагани и следните принудителни мерки: забрана за посещение на спортни мероприятия и футболни срещи за срок от 1 до 3 години (всички забрани се вписват в Единен държавен регистър за спортните прояви), може да бъде спряна спортния обект за провеждането на спортни мероприятия.

Хубав или лош, Законът за опазване на обществения ред при провеждането на спортни мероприятия е факт. Той съдържа най-обширно правни норми, противодействащи на явлението футболно хулиганство. Реципиран от западни законодателства (и най-вече от Англия и Уелс), Законът не успя с такъв успех да ограничи насилието по българските стадиони. Проблемът е, че не се прилага. Без съмнение е необходимо провеждане и извършване на разследване, налагане на наказания и принудителни административни мерки за футболното хулиганство в България. Наред с това трябва да се засилят превантивните мерки за борба с футболното хулиганство и да се въведе нулева толерантност на прояви на насилие по стадионите.

Законът трябва да има много сериозен принос за гаранция правата на българските граждани, опазване живота и здравето и имуществото и сигурността в нашата страна.

Използвана литература:

1. Наказателен кодекс
2. Указ за борба с дребното хулиганство
3. Правилник за прилагане на указ № 904 за борба с дребното хулиганство
4. Закон за опазване на обществения ред при провеждането на спортни мероприятия
5. Наредба за сигурността на спортните обекти
6. Закон за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните
7. Закон за административните нарушения и наказания
8. Постановление № 2 от 29.11.1974 г. по Н. Д. № 4/1974 г., Пленум на ВС, относно обобщаване съдебната практика по делата за хулиганство
9. Тълкувателно решение № 58 от 30.12.1980 г. по Н. Д. № 53/1980 г., ОСНК на ВС по въпроса могат ли да се изменят решенията на Районните сдилища, постановени по УБДХ, от съда, който ги е постановил
10. Тълкувателно решение № 89 от 17.12.1982 г. по Н. Д. № 74/1982 г., ОСНК на ВС за приспадане по чл. 59, ал. 1, НК на наказанието "Задържане в поделенията на МВР" по Указа за борба с дребното хулиганство
11. Тълкувателно решение № 85 от 01.11.1966 г. по Н. Д. № 79/1960 г., ОСНК НА ВС по въпроса дали постановеното решение по УБДХ е законна пречка за обвинение за хулиганство
12. Европейска конвенция за насилието и лошото поведение на зрители при спортни прояви и в частност футболни срещи
13. Лекционен курс „Охрана на обществения ред”
14. НАРЕДБА за сигурността на спортните обекти и мерките срещу насилието и лошото поведение на зрители преди, по време и след провеждане на спортни прояви, организирани на стадиони и в спортни зали

